

Departament de Filosofia

Núm. 27, 1997, ISSN 0211-402X

ENRA H ONAR
QUADERNS DE FILOSOFIA

27

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
Bellaterra, 1997

DADES CATALOGRÀFIQUES RECOMANADES PEL SERVEI DE BIBLIOTEQUES
DE LA UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

Enrahonar

Enrahonar : Quaderns de Filosofia / Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filosofia. — Núm. 1 (primer semestre 1981)- . — Bellaterra [Barcelona] : Universitat Autònoma de Barcelona. Servei de Publicacions, 1981- . — 28 cm

Semestral. — A partir del núm. 13 (1987) canvia de mida: 23 cm. — Indexada per: CSIC

ISSN 0211-402X

I. Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filosofia

1. Filosofia — Revistes

1(05)

Director

Gerard Vilar Roca

Consell de redacció

Victòria Camps Cervera, Raúl Gabás Pallás,
Victor Gómez Piu, David Jou Mirabent,
Joan-Carles Mèlich Sangrà, Josep Montserrat
Torrens, Daniel Quesada Casajuana,
Josep M. Terricabras Noguera

Consell editorial

Professorat del Departament de Filosofia de la
Universitat Autònoma de Barcelona

Secretaris

Eva M. Jiménez Rovira

Redacció

Universitat Autònoma de Barcelona
Departament de Filosofia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
Tel. (93) 581 16 18. Fax (93) 581 20 01

Subscripció i administració

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra. Barcelona (Spain)
Tel. (93) 581 17 15. Fax (93) 581 20 00

Intercanvi

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Biblioteques
Secció d'Intercanvi de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona) Spain
Tel. (93) 581 11 93

Coberta

Loni Geest & Tone Høverstad

Edició i impressió

Universitat Autònoma de Barcelona
Servei de Publicacions
08193 Bellaterra (Barcelona) Spain
Tel. (93) 581 15 96. Fax (93) 581 20 00

ISSN 0211-402X

Dipòsit legal: B. 13.550-1981

Impres a Espanya. Printed in Spain

Impres en paper ecològic

ENRAHONAR és una publicació del Departament de Filosofia de la Universitat Autònoma de Barcelona, fundada l'any 1981. El seu objectiu és servir de mitjà de difusió d'idees i d'investigacions originals, en el camp de la filosofia i altres ciències humanes. La revista publica articles substantius, notes, recensions o crítiques de publicacions i inclou uns fulls de didàctica de la filosofia.

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia, el tractament informàtic i la distribució d'exemplars mitjançant lloguer és rigorosament prohibida sense l'autorització escrita dels titulars del «copyright», i estarà sotmesa a les sancions establertes a la llei. S'autoritza la reproducció de l'índex i dels resums sempre que n'aparegui la procedència.

Encara que el català és la llengua oficial d'ENRAHONAR, no traslladem a aquesta llengua ni els índexs analítics, ni les paraules clau, ni els resums dels articles escrits en castellà.

Índex

Enrahonar

Núm. 27, p. 1-197, 1997, ISSN 0211-402X

Les paraules clau són en llenguatge lliure.

S'autoritza la reproducció dels resums i de les pàgines de l'índex.

Articles

Habermas, Jürgen (Universitat de Frankfurt)

Sobre el nexa intern entre Estat de dret i democràcia. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 9-18.

Habermas defensa en aquest escrit l'existència d'un nexa intern entre l'Estat de dret i la democràcia. Aquest nexa sorgeix del concepte modern de dret i del fet que el dret positiu ja no pot legitimar-se a partir d'un dret d'ordre superior. Així doncs, el dret es legitima a partir de l'autonomia que tot ciutadà té garantida, de tal manera que l'autonomia pública i la privada es pressuposen mútuament. Aquest nexa es fa visible en la dialèctica entre la concepció liberal del dret i el paradigma jurídic de l'Estat social, dialèctica que fa necessària una autocomprensió procedimental de l'Estat democràtic de dret. Finalment aquest nou paradigma jurídic procedimental és exemplificat a partir de les polítiques feministes d'emancipació.

Paraules clau: democràcia, Estat de dret, autonomia, dret, liberalisme, Estat social.

Thiebaut, Carlos (Universidad Carlos III)

Sujeto liberal y comunidad: Rawls y la unión social. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 19-33, 15 ref.

Este artículo pone de relieve la importancia que tiene para el liberalismo pensar la idea de comunidad. El análisis del modelo liberal de sociedad muestra como en tal propuesta hay motivos relacionados con el bien común, lo cual distancia el liberalismo político del libertarismo. Ahora bien, enfrente de la comunidad homogénea defendida por los comunitaristas, Rawls propone una sociedad compleja y diferenciada que se estructura no a partir de una doctrina comprehensiva, sino mediante una concepción compartida de la justicia, concepción que es compatible con la idea de los ciudadanos como personas libres e iguales dentro de un Estado democrático.

Paraules clau: comunidad, sociedad, justicia, democracia, liberalismo, Rawls.

Honneth, Axel (Universitat de Frankfurt)

Comunitats posttradicionals. Una proposta conceptual. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 35-43.

L'autor sosté que el que caracteritza les societats liberals democràtiques és un cert grau d'intersubjectivitat i cohesió. Segons ells, els liberals coincideixen amb els comu-

nitaristes a considerar que aquestes característiques només poden aparèixer en la forma de «comunitat». Partint d'aquesta coincidència, argumenta, primer, presentant un concepte mínim de comunitat en el qual tots els comunitaristes estarien d'acord i que conté, com a nucli, el supòsit que l'autorealització humana va unida a una praxi vital comunitària. Aquesta autorealització rau en l'estimació mútua entre els qui viuen en societat. La qüestió és establir relacions de solidaritat de manera que les capacitats de l'altre puguin fer possible l'enriquiment de la pròpia vida. El concepte mínim de comunitat postradicional es definirà finalment com aquesta forma de solidaritat que implica estimació mútua i que, alhora, uneix amb el supòsit de valors compartits.

Paraules clau: comunitat, modernitat, liberals, comunitaristes, reconeixement, estimació social.

McCarthy, Thomas (Northwestern University)

Universalitat multicultural. Variacions sobre un tema il·lustrat. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 45-59.

Després d'una crítica a la universalitat il·lustrada, on no hi havia lloc per a l'alteritat i la diferència, i que es feia servir per justificar la marginació de pobles no occidentals; però també després d'una crítica al relativisme cultural que nega validesa a les cultures més enllà del seu context, McCarthy troba el concepte d'«universalitat multicultural» com la manera de fer justícia a l'universal i el particular, la igualtat i la diferència. Aquest és el concepte que vol presentar aquí.

En aquest assaig, McCarthy treballa amb la idea kantiana dels «dos punts de vista», el del participant i el de l'observador, per tal de teoritzar les relacions entre els agents i els seus valors, creences, normes i actes, i especialment la reflexió crítica sobre ells. Més endavant, McCarthy duu a terme una interessant reflexió sobre el problema: com entenem els altres en les trobades entre cultures, i quines són les causes de les freqüents interpretacions errònies. Estudia l'origen de l'antropologia en el si del colonialisme, i com la política i l'economia condicionen les interpretacions dels observadors; i presenta noves metodologies que permeten, a aquells que hi són representats en els informes dels antropòlegs, de parlar en les seves pròpies veus, explicar les seves històries, desafiar les perspectives de l'antropòleg, oferir suggeriments alternatius. L'autor s'ocupa de les implicacions epistemològiques, però no oblidat que el problema de les interpretacions errònies d'altres cultures rau en la política i l'economia, en les desigualtats de poder en el nostre món.

Paraules clau: universalitat, multicultural, diversitat, diferència, perspectiva, reflexió crítica.

Vilar, Gerard (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Filosofia)

Autonomia proustiana. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 61-73.

En este trabajo se intenta establecer un nexo conceptual entre las nociones de experiencia moral, negatividad, autonomía y autoposición literaria. La lógica de la experiencia moral es una lógica negativa: aprendemos de nuestros errores morales y por medio del dolor moral. La elaboración lingüística de esta experiencia es fundamental para la conquista de nuestra autonomía moral. La *Recherche* de Proust constituye un modelo posible, aunque seguramente inalcanzable, de esa conquista de la autonomía por medio de la elaboración literaria de la experiencia.

Palabras clave: experiencia moral, autonomía, negatividad, autoposición, Proust.

Fernandois, Eduardo (Freie Universität Berlin)

Teoría, terapia, modo de ver: sobre la concepción wittgensteiniana de la filosofía. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 75-101.

Hay una tendencia negativa (ideal de la terapia) y una positiva (concepto de visión sinóptica) en lo que Wittgenstein piensa sobre la naturaleza de la filosofía. Tematizando esa tensión llego a los siguientes resultados: 1) Se debe distinguir con respecto a la idea de la terapia entre una tesis fuerte —el rechazo de la filosofía como forma de conocimiento— y una tesis débil —el énfasis en la pluralidad de los problemas filosóficos con que se cuestiona el proyecto de una *prima philosophia*. Planteo dos críticas a la tesis fuerte e intento mostrar la importancia de la débil. 2) Una interpretación «purista» de la idea de filosofía como consideración gramatical (con la que Wittgenstein y otros pretenden apoyar la tesis fuerte) no da cuenta de aquella crítica a un *lenguaje* (o sus *reglas*) que constituye la motivación de desarrollos científicos y sociales. 3) Lo interesante radica en el *modo* en que el autor transmite sus opiniones (no en que carezca de ellas). Pues su manera de argumentar «conduciendo» y «mostrando» permite apreciar que el conocimiento filosófico no se agota en un conocimiento de tipo proposicional.

Palabras clave: Wittgenstein, filosofía, argumentación, conocimiento.

Fullat i Genís, Octavi (Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social)

El nostre valor jueu de l'expectació-expedició. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 103-128.

Gutiérrez Pozo, Antonio

Aportaciones para un concepto crítico de filosofía en el pensamiento de Ortega y de Adorno. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 129-152.

Las dos funciones que realiza la filosofía de la razón vital la conectan con dos tradiciones filosóficas bien distintas. Por una parte, el pensamiento raciovital está enlazado con la filosofía del fundamento y, por otra, con un concepto más crítico de la filosofía, que guarda una evidente semejanza intelectual con el pensamiento negativo de Adorno. Ortega cree que su tiempo —y el raciovitalismo, cuya expresión filosófica es— responde a una nueva revelación histórica que supera la modernidad y la filosofía idealista que la ha caracterizado esencialmente. La innovación radical que trae consigo es la negación del intelectualismo. La razón y la filosofía son, ante todo, prácticas, vitales; concretamente consisten en una respuesta/orientación al naufragio, a la perdición que radicalmente es el acontecimiento del vivir. Filosofamos porque vivimos, y, sobre todo, para atender al problema vital decisivo: la muerte de las creencias fundamentales que sostienen/orientan la vida humana. Ortega y Adorno sostienen que la vida no se deja encorsetar, es irreductible, y que el papel de la filosofía tiene que ser reaccionar contra la tendencia natural de la razón/concepto a apropiarse de la realidad para mantener abiertas las heridas y que mane la sangre, o, lo que es lo mismo, para dar voz a lo óntico. La ironía de la razón contra sí misma es el método de la diferencia, el método que ha de emplear la razón vital para dejar a la realidad individual presentar sus testimonios. Sólo así puede la razón decir lo que no puede, lo que se le escapa.

Entrevista

Bordes Solanas, Montserrat (Universitat de Barcelona)

Un enfocament naturalista de la ciència: el realisme constructivista de R.N. Giere. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 155-160.

Notes

Attala Pochón, Daniel

Peter Szondi. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 163-174.

Martínez, Chus

De ángeles y mandarinas. *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 175-184.

Arxiu

Nietzsche, Friedrich

Destí i història (Conferència del cercle «Germania». Primavera de 1862). *Enrahonar*, 1997, núm. 27, p. 187-190.

Seccions bibliogràfiques

Recensions

Goodman, Nelson. *De la mente y otras materias* (Marcel·lí Sesma).

Rubert de Ventós, Xavier. *Ética sin atributos* (Marta Tafalla).